

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego	13
Przedmowa	15
Słowo wstępne i podziękowania	17
Część I Siatka pojęciowa i tło historyczne	23
1 Rozdział	25
Wstęp	25
Cele, metody i sposoby analizy	27
Państwa wciąż w grze	29
Kluczowe pytania	31
Studia o granicach: interdyscyplinarna nauka rozwijana od blisko 50 lat	33
Jak wiele jest granic?	35
Członkowie ONZ i stowarzyszenia ludności rdzennej	36
Czy granice znikną? Mało prawdopodobny scenariusz	36
Zarys treści rozdziałów	37
2 Rozdział	
Geografia, mapy, oraz „Inni” w ujęciu historycznym	41
O mapach i doktrynie powstrzymywania: jak wizualizujemy przestrzeń	42
Edukacja geograficzna	43
Zniekształcenia mapy	44
Ludy tubylcze	46
Poszukiwacze przygód, dzienniki podróży i fotografie: poszukiwanie i wytwarzanie „Innego”	50
Podróżnicy w XVIII i XIX w.	50
Czasopisma, filmy i kultura popularna	52
Imperializm, imperia i kolonializm	53
Azja Zachodnia i Eurazja	54
Wyznaczanie granic na kontynencie afrykańskim	55
Konkluzje	58
3 Rozdział	
Globalne nierówności i lokalne pogranicza: podstawowe pojęcia	63
Pogranicza: Przestrzeń kontra tożsamość	64
Globalne nierówności ekonomiczne	66
Baza danych na temat pogranicznych nierówności ekonomicznych	67
Zastrzeżenia do narracji opartych na liczbach: „metafory liczbowe?”	72

Kreowanie teorii granic: skąd ludzie biorą środki do życia	75
Kategoryzacja granic	77
Ku integracji	81
Zmniejszanie nierówności: rola instytucji	84
Konkluzje: tworzenie modelu „IN-NI” (1-2)	85

Część II Regionalne studia przypadków **89**

4 Rozdział **91**

Dwie Ameryki. Współzależne pogranicze amerykańsko-meksykańskie	91
Znaczenie historii	94
Migracja w poszukiwaniu pracy i bezpieczeństwa	97
Polityka imigracyjna Stanów Zjednoczonych: podróże stają się coraz trudniejsze	99
Współczesne praktyki imigracyjne	101
Reżim bezpieczeństwa: rygor narzucony na pograniczach	103
Życie codzienne na pograniczu	104
Ograniczony budżet domowy a różnice w cenach	105
Szkoły i edukacja	106
Przedsiębiorczość i rynek pracy	108
Liczne problemy z bezpieczeństwem na pograniczach	110
Konkluzje	113

5 Rozdział **119**

Od terenów pozbawionych granic do ran podziału i płotów na indyjskich granicach	119
Postkolonialna Azja Południowa	119
Perspektywa historyczna	121
Wspólnoty bezpieczeństwa?	121
Dziki kapitalizm, kolonializm i podzielone granice	123
Podział Indii: historia granic z piekła rodem	124
Kobiety w konfliktach granicznych	125
Współczesne indyjskie pogranicze Bengalu: północny wschód	127
Płeć na współczesnym pograniczu	131
Etniczność oraz „zarejestrowane plemiona”: akcja afirmacyjna i bunt	132
Bariery psychologiczne we współdzielonej przestrzeni lądowej i morskiej	133
Męski nacjonalizm i diaspora transnarodowa	134
Konkluzje	135

6 Rozdział **139**

(Zagrożona) integracja europejska. Ponadpaństwowa mobilność	139
Znaczenie map	141
Ujmowanie historii na mapach	141
Od zaszłości historycznych ku budowie równowagi i wspólnych instytucji	142
Zrównoważenie ekonomiczne?	143
Sieci instytucjonalne UE	145
Rola i znaczenie instytucji regionalnych w życiu codziennym Pogranicze	

polsko-niemieckie	149
Ludzie pogranicza	149
Dwumiaŝto: Frankfurt nad Odrą i Słubice	152
Konkluzje	155
7 Rozdział	161
Granice morskie i rzeczne	161
Współpraca na wodach	162
Mapy morskie: nowe wyobrażenia o przestrzeni	163
Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza	163
Konflikty na Morzu Południowocinińskim	164
Rzeki przebiegające przez granice lądowe	167
Migracja morska	168
Zniechęcanie do migracji morskiej	169
Eksport pracy	170
Konkluzje	173
Część III Polityka publiczna	177
8 Rozdział	179
Bezpieczeństwo i przetrwanie	179
Różne podejścia do kwestii bezpieczeństwa	180
Wybrane kwestie pojęciowe	182
Bezpieczeństwo środowiskowe	184
Zdrowie a środowisko	186
Globalne wyzwania światowej polityki pogranicznej	188
Rynki a zmieniająca się świadomość	190
Wolność od terroru i terroryzmu państwowego	192
Brak bezpieczeństwa a płęć	193
Mury i płoty na nierównych granicach	195
Czyja to ojczyzna?	197
Konkluzje	200
9 Rozdział	205
Obywatelstwo, migracja oraz przemieszczanie się ludzi przez granice	205
Obywatelstwo i biopolityka	206
Historia i paragrafy: rodzina i biurokracja	209
Płęć a relacje rodzinne	209
Nowoczesne biurokracje	211
Konflikt zasad rodzinnych, kulturowych oraz państwowych w Azji Południowej	211
Historia granicy amerykańsko-meksykańskiej	213
Współczesne biurokratyczne reguły	214
Dokumenty a życie codzienne na pograniczu	215
Podróżowanie przez granice	217
Sprzeczne prawa: uchodźcy i przesiedlenia	219
Prawa płci	220

Uchodźcy: praktyka i nadzieje na przyszłość	220
Migracja z Południa dalej na południe: Obóz czy przesiedlenie?	222
Koszmar geopolityczny w Azji Zachodniej: skąd wzięli się migranci w Unii Europejskiej?	224
Niebezpieczne podróże i niejednoznaczne ich zakończenia	226
Problem płci w podróżach migrantów	228
Osiedlanie się i asymilacja migrantów	229
Konkluzje	231
10 Rozdział	237
Bardziej wolny i sprawiedliwy handel na pograniczach	237
Szara strefa oraz legalny handel transgraniczny	239
Handel legalny i nielegalny oraz dozwolony i niedozwolony	239
Nielegalny handel alkoholem i narkotykami	240
Biurokraci pogranicza	242
Od bezpieczeństwa do tarapatów na pograniczach Azji Południowej	243
Szara strefa - podsumowanie	246
Pogranicze amerykańsko-meksykańskie i wciąż obecny model maquiladora	247
Mieszane uczucia: kto zyskuje, a kto traci?	248
Niskie płace i niebezpieczne warunki życiowe	250
Praca w fabrykach a płęć	251
Nierówności na pograniczach: niewielkie zmiany w różnicach ekonomicznych między państwami	252
Życie codzienne na pograniczach w czasach wzmożonych kontroli bezpieczeństwa	253
Konkluzje (oraz spojrzenie na Europę)	256
Część IV Łącząc pogranicza	261
11 Rozdział	263
Problematyka pogranicza w filmach	263
Oddziaływanie filmów: różne rzeczywistości, ukryte cele i propaganda	266
Gatunek 1.: Filmy historyczne i przedstawiające ludy rdzenne	268
Gatunek 2.: Konflikt a bezpieczeństwo na granicach	269
Gatunek 3.: Migracja oraz niebezpieczne podróże	271
Gatunek 4.: Doświadczenia kobiet na pograniczach	273
Gatunek 5.: Legalny i nielegalny handel oraz biznes	274
Gatunek 6.: Zwycięstwa i porażki	276
Konkluzje	277
12 Rozdział	281
Propozycje rozwiązań. Organizacje pozarządowe oraz zmiana polityki w skali globalnej i regionalnej	281
Stan gospodarki w erze globalnej	282
Trzy pogranicza (i napięcia na granicach morskich)	282
Inwestycje na pograniczach	283

Wzrost gospodarczy pomniejszony o koszty środowiskowe	284
Prawo międzynarodowe	285
Instytucje wielopoziomowe: globalne, na pograniczach, państwowe oraz pozarządowe	285
Ruchy społeczne i organizacje pozarządowe	286
Ludzie pogranicza wychodzą z cienia	287
Grupy wyznaniowe	291
Stawianie oporu państwu	292
Zaangażowanie decydentów	292
Regionalne i transgraniczne instytucje władzy	293
Instytucje publiczne w Europie, Ameryce Północnej i Azji Południowej	294
Potrzeba interwencji. Ale czyjej i skąd?	295
Regiony transgraniczne: analiza	296
Rozwiązania stosowane przez państwa: w kierunku wspólnego dobrobytu na przyjaznych pograniczach	298
Programy szkolne i rytuały narodowe: dlaczego warto zbliżyć pogranicza?	298
Od jedno-do wielojęzyczności	299
Wartości europejskie i narodowe	300
Teksański program nauczania: ignorować Meksyk i granice	301
Interwencjonizm w edukacji	301
Wychodzenie z centralizmu państwowego	302
Indywidualne wybory i więzi osobiste	303
Konkluzje	304
13 Rozdział	307
Konkluzje oraz refleksje na temat granic w erze globalnej	307
Krótkie podsumowanie	307
Odpowiadając na pytania postawione w 1. rozdziale	310
Rozwój teorii o granicach	312
Granica badań	313
Co przyniesie następna dekada? Mniejsze czy większe zmiany w granicach?	313
Postłowie	319
Załącznik	323
Bibliografia	325
Indeks nazwisk	341